

Ynglefugle ved Akia, Vestgrønland, juni 2009



TEKNISK RAPPORT NR. 82, 2010
PINNGORTITALERIFFIK
GRØNLANDS NATURINSTITUT



Datablad

Titel:	Ynglefugle ved Akia, Vestgrønland, juni 2009
Forfatter:	Lars Maltha Rasmussen
Afdeling:	Afdelingen for Pattedyr og Fugle, Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut
Serie og nr.:	Teknisk rapport nr. 82
Udgiver:	Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut.
Udgivelsestidspunkt:	April 2010
Kvalitetssikring:	Flemming R. Merkel
Finansiering:	Pinngortitaleriffik, Greenland Institute of Natural Resources
Bedes citeret:	Rasmussen, L.M., 2010. Ynglefugle ved Akia, Vestgrønland, juni 2009. Teknisk rapport nr. 82, Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut
Oversættelse:	Søren Kristiansen
Illustrationer:	Lars Maltha Rasmussen (GIS-kort og fotos, med mindre andet er nævnt)
Forsidefoto:	To hanner af ederfugl. Foto: Lars Maltha Rasmussen
ISBN:	87-9121449-1
ISSN (electronic):	1397-3657
Number of pages:	34
Rekvireres:	Rapporten er kun udgivet elektronisk. PDF-fil af rapporten findes på Grønlands Naturinstituts hjemmeside http://www.natur.gl/publikationer Det er muligt at rekvirere en udskrift af rapporten her: Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut Postboks 570 DK-3900 Nuuk Grønland Tlf. +299 36 12 00 E-mail: info@natur.gl Hjemmeside: www.natur.gl

Ynglefugle ved Akia, Vestgrønland, 2009

af

Lars Maltha Rasmussen



Teknisk Rapport nr. 82, 2010
Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut





Øverst tv.: Polarræve kan svømme til øerne. Ederfugle undgår at yngle på øer, hvor der kommer ræve.

Øverst th.: Ederfugle observeret på vandet eller tidevandszonen blev ikke medregnet som ynglefugle. Foto: Finn O. Christensen.

Nederst tv.: Tuukkaaq, jagtbetjentens båd, der blev anvendt ved optællingerne.

Nederst midt for: Ved redeoptælling tildækkes ederfuglens rede med dun for at undgå prædation.

Nederst tv.: Den indenskærs rute mellem Nuuk og Atammik er markeret med sømærker.

Indhold

1. Sammenfatning	7
2. Eqikkaaneq	8
3. Summary	9
4. Indledning	10
Tak	10
5. Metoder	11
Undersøgelsesområdet	11
Datapræsentation og referencer	12
Optællingsprocedure og registrering	13
6. Resultater	17
Ederfugl	17
Sammenligning med tidligere tællinger	19
Øvrige arter	22
7. Anbefalinger til fremtidige optællinger	31
Ederfugl	31
Øvrige arter	32
8. Litteratur	33

Teknisk Rapport nr. 82, 2010
Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut

1. Sammenfatning

For at vurdere mulighederne for en løbende lokalbaseret overvågning af almindelig ederfugl *Somateria mollissima* (herefter blot ederfugl) i Sydvestgrønland, blev et område fra Nuuk i syd til Niaqunngunaq (Fiskefjord) i nord undersøgt i juni 2009 (*Figur 1*). Alle øvrige ynglefugle blev ligeledes registreret.

Rapporten præsenterer en oversigt over resultaterne af ynglefugleoptællingen, og afsluttes med anbefalinger til gennemførelse af et lokalbaseret overvågningsprogram. Undersøgelsen blev foretaget af Grønlands Naturinstitut i samarbejde med Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug, der stillede et fartøj med lokalkendt besætning til rådighed i hovedparten af undersøgelsen. En gummibåd blev benyttet ved sejlads og landgang i områder uden for markerede sejlruiter. Det var muligt at optælle ca. 90 % af de potentielle yngleområder.

Der blev registreret i alt 47 kolonier af ederfugle med tilsammen 1.052 par. Den samlede bestand for området blev vurderet til at være på 1.150 - 1.250 par. Det blev konstateret, at de ynglende ederfugle foretrak mindre yngleøer længst fra fastlandet. I de største kolonier var der kun lidt eller ingen prædation af rederne, medens kolonier med mange præderede reder alle lå ret nær den indenskærs sejlroute mellem Qarajuttuarssuk og Atammik. Siden en optælling foretaget i 1998-1999 vurderes det at bestanden er steget med 40-60 %, men samtidig vurderes det, at området potentielt kan rumme en ynglebestand, der er flere gange større end den nuværende.

Af øvrige ynglefugle i området skal flg. fremhæves: Med 58 par almindelig kjøve er det en af de største bestande der er registreret i Grønland. Sildemåge yngede med 50 par fordelt på 8 kolonier, hvilket viser at denne art er veletableret som ynglefugl i området. Svartbag er en hyppigt og vidt udbredt ynglefugl i hele undersøgelsesområdet med i alt 179 par. Lunde er tidligere registreret på fire lokaliteter i området, men trods eftersøgning blev arten ikke observeret i 2009.

Det anbefales at optælle de områder, der ikke blev besøgt i 2009, samt at genoptælle områder med den største koncentration af ederfugle i 2009, for at få et indtryk af den årlige variation i antallet af ynglefugle. Det vurderes at være muligt at lokalisere yderligere egnede lokaliteter til en lokalbaseret overvågning af ederfugl ved at inddrage området syd for Nuuk i en kommende overvågning. Disse supplerende undersøgelser er væsentlige for at kunne udarbejde et robust overvågningsprogram.

2. Eqikkaaneq

Kitaata Kujataani mitit nalinginnaasut (*Somateria mollissima*) najugaqarfinit aallaaveqartumik nakkutitigineqarsinnaanerit nalilersorniarlugu kujataani Nuummiit avannaani Niaqunngunap tungaanut sumiiffiit 2009-mi juunimi misissuiffigineqarput. Timmissat allat erniortut aamma nalunaarsorneqarput.

Nalunaarusiami timmissat erniortut kisinneqarneranni angusat takussutissaat takutinneqarpoq nalunaarusiarlu naggaserlugu najukkami aallaaveqartumik nakkutilliinissanut pilersaarummik piviusunngortitsinissamut siunnersuuteqartoqarpoq. Pinngortitaleriffimmiut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmiunik suleqateqarlutik najukkanilu ilisimasaqarluartunik inuttalimmik angallateqarlutik misissuinerup annersaani misissuipput. Angalaffiit nalunaarsorneqarsimasut ungataanni sumiiffinni angalanerni nunnittarnernilu umiatsiaaraq kummimik sanaaq atorineqarpoq. Timmissat erniorfigisinnaasaasa 90 %-ii kisitsiffigineqarput.

Meqqit aappariit katillugit 1.052-it erniorfinni katillugit 47-suni nalunaarsorneqarput. Sumiiffimmi miteqatigiit aappariikkuutaat katillutik 1.150 - 1.250-iussagatinneqarput. Meqqit erniortut qeqertat mikisut nunavimmut ungasinnerusumiittut erniorfiginerusaraat paasineqarpoq. Erniorfiunerpaani mitit ullui nerisat sinnikoqanngikkunik ikittuinnarnik sinnikoqartarput, massa timmissat erniorfii neriffikorpasuartallit Qaarajuttuarsuup Atammiullu akornanni nunap iluatigut aqutunut tamarmik qanittumiittut. 1998-1999-imi kisitsisoqarnerata kingorna miteqatigiit 40-60 %-inik amerliariarsimassagatinneqarput tamannali ilutigalugu sumiiffik maannakkut erniortuninngarnit arlaleriaammik amerlanerusunik erniortoqarsorineqarpoq.

Sumiiffimmi timmissanut allanut erniortunut tunngatillugu tullinnguuttut makku erseqqissaatigineqassapput: Isunngat nalinginnaasut aappariit 58-it Kalaallit Nunaanni nalunaarsorneqarsimasuni amerlanersaapput. Naajat erniorfinni arfineq-pingasusuni aappariit agguataarlutik erniorput, taamaalillutik naajat tamakku sumiiffimmi ajunngitsumik erniortartut paasineqarpoq. Naajarluit sumiiffimmi misissuiffiusumi nalinginnaasorujussuupput tamakkulu katillutik aappariit 179-iupput. Apparluit siusinnerusukkut sumiiffimmi sumiiffinni sisamaasuni nalunaarsorneqarsimapput 2009-imili apparlunnik ujaaserinerugaluaq iluatsinngitsoorpoq.

2009-mi kisitsiffigineqarsimanngitsut kisitsiffigineqassasut aamma 2009-mi miteqarnerpaaffiit kisitseqqiffigineqassasut siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni timmissat erniortut ukiumit ukiumut amerlassusiisa nikerarnerat paasineqarniassamat. Nuup kujataani nakkutilliinissanut sumiiffimmik ilanngutsitsinikkut najukkamit aallaaveqartumik miternik nakkutilliiffissat amerlineqarsinnaasorineqarput. Ilassutitut misissuinerit tamakku pitsaasumik nakkutilliinissanut pilersaarusiornissamut pingaaruteqartorujussuupput.

3. Summary

In order to assess the possibilities to establish a local based monitoring programme of common eider *Somateria mollissima*, the archipelago north of Nuuk, West Greenland, was surveyed in June 2009 (Figure 1). Additionally all other breeding bird species were recorded.

This report presents an overview of the results of this survey and recommendations of a future monitoring programme. The survey was conducted by Greenland Institute of Natural Resources in cooperation with APPN (Agency for Fisheries, Hunting and Agriculture), which provided a boat and crew for most of the survey. A zodiac was used to get access to areas outside the buoyed route between Qarajuttuarssuk and Atamimik and for landing on the islands. It was possible to survey app. 90% of the potential breeding area for common eiders.

We found 47 colonies holding 1,052 pairs of common eider and a total of 1,150-1,250 were estimated breeding in the area. The largest colonies were found on the most remote vegetated islands away from the mainland. The largest colonies were hardly affected by predation, whereas colonies with a large proportion of predated nests were all close to the buoyed route. Since a survey in 1998-1999 in the same area the number of breeding common eiders has probably increased with 40-60%, but potentially the breeding population could be several times higher.

Following significant breeding species should be mentioned: Common Skua were found breeding with 58 pairs, making this one of the largest known concentrations of this species in Greenland. Lesser black-backed gull was found breeding in 8 colonies with 50 pairs, showing this is now a well-established breeder in the area. Greater black-backed gull was found as a common and widespread breeder in the entire area holding at least 179 pairs. Puffin has previously been found breeding on 4 sites, but was not observed at all in 2009 despite an active search for the species.

It is recommended to survey sites, which were not visited in 2009, and to revisit areas with the highest concentrations of common eiders, to get information of the annual variation in breeding numbers. It is suggested to include areas south of Nuuk to prepare a robust future local based monitoring programme.

4. Indledning

Almindelig ederfugl udgør et vigtigt bytte for den grønlandske befolkning, men samtidig er Grønland internationalt forpligtet til at forvalte bestanden af ederfugle på en bæredygtig måde (Boertmann 2007). Vestgrønland er fra oktober til maj et vigtigt overvintringsområde for grønlandske ynglende ederfugle og for en meget stor andel af den canadiske ynglebestand (Lyngs 2003, Blicher et al. in prep.).

Ederfugl er udbredt som ynglefugl i hele Grønland. Den er gået stærkt tilbage i antal siden begyndelsen af 1900-tallet (Merkel 2004). I den nordlige del af Vestgrønland gik ederfuglen således tilbage med ca. 80 % i perioden 1960 til 2001. På den baggrund påbegyndtes et overvågningsprogram for ynglende ederfugle i områder fra Ilulissat til nord for Upernavik (Merkel 2008). Resultater fra dette overvågningsprogram viste, at ynglebestanden af ederfugl voksede markant i alle de undersøgte områder i løbet af perioden fra 2000 til 2007. Årsagen til bestandsfremgangen er sandsynligvis et mindsket jagttryk som følge af en forkortelse af jagttiden i Grønland siden 2001.

Medens både bestandsstørrelsen og udviklingen i antallet af ynglende ederfugle således har været velkendt for den nordlige del af Vestgrønland, så har kendskabet til bestandsstørrelsen og -udviklingen i Sydvestgrønland hidtil været ringe. Med henblik på at kortlægge ynglebestanden af ederfugl og vurdere mulighederne for en løbende overvågning af ynglende ederfugle i Sydvestgrønland, blev et området fra Nuuk i syd til Niaqunngunaq (Fiskefjord) i nord undersøgt i juni 2009.

Målet med projektet er at forbedre grundlaget for den biologiske rådgivning, med henblik på at sikre en bæredygtig udnyttelse af de for den grønlandske befolkning både samfundsmæssigt og kulturelt vigtige havfugleressourcer.

Denne rapport giver en oversigt over resultaterne af ynglefugleoptællingen og afsluttes med anbefalinger til fremtidige optællinger og gennemførelse af et lokalbaseret overvågningsprogram.

Denne undersøgelse er udført af Grønlands Naturinstitut i samarbejde med Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug (DFFL)/ Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik (APNN).

Tak

Tak til jagtbetjent Jakob Heilmann og jagtbetjentassistent Morten Lyberth, Niels T. Laursen alle DFFL og Lars Heilmann, Grønlands Naturinstitut, for godt samarbejde.

5. Metoder

Undersøgellesområdet

Undersøgellesområdet dækkede skærgården fra Kitsissut (Kookøerne) i syd til Niaqunngunaq (Fiskefjord) i nord (*Figur 2*). Det meget store skærgårdsområde er yderst komplekst og omfatter hundredvis af større og mindre øer, holme og klippeskær. Bortset fra den markerede sejlroute mellem Nuuk og bygden Atammik nord for Niaqunngunaq (*Figur 3*), er området særdeles vanskeligt at færdes i. Søkort for området er i mange tilfælde upræcise, da der generelt mangler angivelser af de stærkt varierende dybdeforholdene og der er en tidevandsforskel på 2-4 m. Det kæver derfor et stort lokalkendskab og godt vejr at færdes i området. De vanskelige besejlingsforhold har været medvirkende til at kendskabet til ynglefuglene i området hidtil har været forholdsvis mangelfuldt, når man tager i betragtning, at den sydlige del af området ligger blot 15 km fra Nuuk.



Figur 1. Gummibåden sættes i vandet af Jakob Heilmann og Morten Lyberth.

Bortset fra tilfældige observationer er dele af området tidligere kun optalt ved en enkelt gennemsejling ad den indenskærs sejlroute primo juli 1992 (Boertmann et al. 1996, Falk et al. 2001) og ved overflyvning af området ult. juli 1998 og 1999 (Boertmann og Mosbech 2001), (se Appendiks 1).

Det primære formål med denne optælling var at registrere kolonier og ynglepar af ederfugl. Sekundært blev oplysninger om forekomsten af andre ynglefuglearter indsamlet. I perioden for æglægning og rugning går både hanner og hunner af ederfugle parvis på land, og pga. hannerne overvejende hvide fjerdragt, er eventuelle kolonier derfor synlige på stor afstand.

Grønlands Naturinstituts båd Erisaalik blev benyttet i forbindelse med undersøgelsen af Kitsissut (Kookøerne) de første to dage. Resten af om-

rådet er optalt i samarbejde med jagtbetjent Jakob Heilmann og jagtbetjentassistent Morten Lyberth, DFFL. Jagtbetjentenes fartøj fungerede som moderskib, hvorfra der blev foretaget observationer, og hvorfra det var muligt ved hjælp af en gummibåd med 25 Hk påhængsmotor, dels at sejle i områder, hvor det ikke var muligt med et større fartøj, dels at foretage landgang på øer for at foretage optællinger af ynglefuglene. Af sikkerhedsmæssige og praktiske årsager var der altid to personer i overlevelsesdragt til at sejle og håndtere gummibåden. Jagtbetjentenes indgående kendskab til området var af afgørende betydning for en succesfuld udførelse af feltarbejdet.

Datapræsentation og referencer

Alle observationer blev foretaget som totaltællinger, og kortene viser alle registrerede data. Der er ikke foretaget beregninger for udækkede områder. De angivne tal skal derfor betragtes som minimumstal for optællingsområdet. Alle GIS-kort vises med en UTM zone 24N projektion.



Figur 2. Tv.: Undersøgelsesområdet med stednavne.



Figur 3. Til højre: Undersøgelsesområdet fra Nuuk i syd til Niaqungunaq i nord. Rød linje: Den markerede indenskærs sejlroute. Blå linje: Øvrige besejlet rute. Skraveret: Det optalte område omfatter området indtil 2000 m fra den sejlede rute.

Optællingsprocedure og registrering

De hidtidige ynglefugleregistreringer har ikke givet detaljeret information om ynglefuglernes fordeling inden for undersøgelsesområdet som grundlag for en planlægning af optællingen af området. Da det ikke ville være praktisk muligt at gå i land på de mange hundrede øer for at foretage optællinger, blev undersøgelsen i første omgang tilrettelagt efter distance-sampling metoden, hvor der på forhånd udlægges transekter, hvor det så tilstræbes at undersøge de øer, der ligger på eller indenfor en given afstand af transektlinjerne. Det var så hensigten efterfølgende at beregne antallet af ynglefugle i hele området ved ekstrapolering.



Figur 4. Landgang med gummibåd i den yderste del af skærgården forudsætter rolige vejrforhold og god sigtbarhed.

, at denne plan ikke var praktisk gennemførlig, pga. de vanskelige besejlingsforhold. I stedet ændredes strategien allerede efter de første to dages feltarbejde således, at det blev tilstræbt at registrere forekomsten af ynglende ederfugle, ved at observere hanner på land fra hhv. motorbåd fra sejlrueten, eller fra gummibåd i områder med ukendte dybdeforhold eller som var uoverskuelige fra sejlrueten. Det viste sig, at man på denne måde kunne scanne langt størstedelen af området for tilstedeværelsen af hanner af ederfugle på land, og så vidt muligt forsøgtes landgang fra gummibåd, på alle disse lokaliteter (*Figur 4*). Da vi kunne konstatere, at de ynglende ederfugle foretrak mindre yngleøer længst fra fastlandet, blev indsatsen herefter koncentreret til de yderste områder af skærgården, medens områderne nærmest fastlandet kun blev observeret fra den markerede sejlruete.

Det optimale tidspunkt for optælling og fjernregistrering af kolonier af ynglende ederfugl er under æglægningen og i den første del af rugeperioden. I denne periode går både hanner og hunner parvis på land, og pga. hannernes overvejende hvide fjerdragt, er eventuelle kolonier derfor synlige på stor afstand (*Figur 9*). Da rugeperioden varer ca. 25 dage og yngleforløbet ikke er helt synkroniseret mellem de enkelte individer og kolonier, så er der en periode på ca. 14 dage som er optimal til en førstegangs fjernregistrering af kolonier. Da ynglefænologien for ederfugle ikke er kendt for området, blev det vurderet, at sidste halvdel af juni ville være bedst egnet, ud fra den antagelse, at det ville være en uge tidligere end i den sydlige del af Disko Bugt, hvor tidligste klækning ligger en uge ind i juli (Merkel 2008). Derimod er det optimale tidspunkt for en redeoptælling af kendte kolonier, når æglægningen er helt afsluttet og inden klækningen påbegyndes.

Optællingen blev planlagt til at vare to uger (2x5 dage). Flere forhold gjorde dog, at optællingen kunne gennemføres på kun 5 feltdage. Det skyldtes dels, at vi var heldige at have forholdsvist stille vejr i perioden, samtidig med at vi undgik tåge i længere perioder. Desuden var jagtbejntenes fartøj blevet moderniseret med en ny og kraftig motor, hvilket betød at det var muligt at sejle 17 knob på delstrækninger, hvor der ikke skulle observeres fra fartøjet.

Alle fuglearter blev registreret og eventuel yngleadfærd blev noteret. Metoder til registrering af ynglefugle blev inddelt i følgende kategorier, idet disse oplysninger er tilføjet hver enkelt registrering:

- a: Optælling fra foto.
 - b: Fjernoptælling af par.
 - c: Optælling af opflyvende fugle i delvist skjulte kolonier.
 - d: Redeoptælling.
 - e: Territorier. Spredte eller enkeltvist ynglende par eller hanner.
 - f: Individer.
-
- a) Denne metode blev i praksis kun brugt til kontrol af optællingen af en enkelt koloni af hvidvingede måger.
 - b) Denne metode blev brugt ved fjernoptælling af nogle kolonier af ederfugl, hvor det ikke var muligt at foretage landgang, samt ved registrering af enkelte kolonier af især svartbag.
 - c) Denne metode blev kun brugt i et enkelt tilfælde, hvor et par rødstrubet lom fløj op fra en ø.
 - d) Foruden ederfugle blev også reder af sildemåge, svartbag og almindelig kjove optalt i tilfælde af landgang. Kuldstørrelser blev så vidt mulig noteret. Alle tomme reder af ederfugl blev registreret, idet det blev vurderet, om disse var ufærdige påbegyndte reder eller præderede reder. Fjordgamle reder blev ikke registreret.
 - e) Dette var den hyppigst benyttede registreringsmetode.
 - f) Denne metode blev konsekvent brugt til registrering af ynglende teyst og alk, samt i nogle kolonier af måger, hvor det ikke var muligt at skelne de enkelte par.



Figur 5. En ederfugl har lagt det første æg og der er endnu ingen dun i reden.

Som udgangspunkt blev alle ederfugle inden for undersøgelsesområdet optalt, uanset om de befandt sig på land eller vand. Alle fugle på vandet blev registreret som rastende. Par og enlige fugle på øer med vegetation blev registreret som ynglefugle (*Figur 13*). Nogle steder sås ederfugle på mindre skær uden vegetation eller på klipper blotlagt ved lavvande. Disse blev registreret som rastende. Andelen af "hvide" og "brune" fugle blev registreret, idet hvide fugle repræsenterer gamle hanner, medens brune fugle kan være hunner eller ungfugle. I alle de tilfælde hvor det var muligt blev der foretaget landgang på øer, hvor der blev observeret ederfuglepar på land eller ved større afstand blot hanner på land. Vi foretog her en fuldstændig redeoptælling efter samme metodik som beskrevet af Merkel og Nielsen (2002). Rapporten beskriver og illustrerer hvilke typer af reder, som skal medregnes i bestandsopgørelsen, samt i hvilke kategorier disse skal registreres. Alle velegnede yngleområder på øerne blev gennemgået omhyggeligt og systematisk af to personer. I de fleste tilfælde blev de fundne reder tildækket med dun, dels for at undgå prædation, dels for at undgå dobbeltregistrering (*Figur 12*). Denne praksis blev dog undladt i de to største kolonier, hvor det blev prioriteret at besøget blev så kortvarigt som muligt. Således blev kuld størrelsen registreret, og andelen af tomme og præderede reder fra indeværende sæson blev registreret. Reder blev registreret som præderede, hvis der var et eller flere æg, hvor der var slået hul på skallen. Da ingen kuld var klækket på tidspunktet for optællingen, blev færdigbyggede reder uden æg også registreret som præderede, hvis reden indeholdt dun (*Figur 5*), der ofte bliver spredt eller våde, fordi hunnen har forladt reden.

Det blev vurderet, at det generelt var muligt at lokalisere alle ederfugle på land i en afstand af ca. 2.000 m, medens der i enkelte tilfælde blev gjort observationer af hanner på land i en afstand af op til 3.000 m. I den ydre del af skærgården, hvor langt hovedparten af ederfuglene viste sig at yngle, vurderes det at det var muligt at observere alle potentielle yngleøer inden for undersøgelsesområdet, bortset fra et enkelt område omkring Pisuffik i den sydligste del af den tidligere Maniitsoq Kommune og et mindre område lige vest for Illuerunnerit (Håbets Ø) (se *Figur 2*).

Enkelte øer med ederfugle, der pga. ukendte og risikable besejlingsforhold eller for kraftig vind ikke kunne nås, blev i stedet fjernoptalt med teleskop fra fartøjet eller en nærliggende ø. Ved fjernoptælling kunne kun den ene side af en ø optælles, hvorfor der i disse tilfælde er tale om minimumstal. Alle øvrige fugleforekomster blev noteret med et tidspunkt, en retning og en afstand fra observationsfartøjet/punktet, hvorved det efterfølgende var muligt, præcist at fastslå koordinaterne ud fra et GPS-track.

Feltarbejdet blev udført i dagene 12. og 13. juni samt 15. til 17. juni 2009. Fra DLLF deltog jagtbetjent Jakob Heilmann og jagtbetjentassistente Morten Lyberth deltog i dagene 15.-17. juni og fra Grønlands Naturinstitut deltog bådfører Lars Heilmann i perioden 12.-13. juni, samt biologassistent Finn Olsvig Christensen og forsker Lars Maltha Rasmussen i hele perioden.



Figur 6. Erisaalik ved Kitsissut (Kookkøerne). I baggrunden Kingittorsuaq (Hjortetakken) syd for Nuuk.

6. Resultater

Ederfugl

Der blev registreret i alt 47 kolonier af ederfugle med tilsammen 1.052 par. Hovedparten af yngleparrene blev registreret ved redeoptælling (677 reder), medens de øvrige par blev registreret som fjernoptælling af par eller hanner, eller spredte og enkeltvist ynglende par.

Den gennemsnitlige kolonistørrelse var på 22 par ($n=47$) og den største koloni var på 85 par (*Figur 10*). Enkelte steder blev et eller få par, der opholdt sig i vegetationen på en ø, registreret som ynglepar, uden at dette dog blev forsøgt verificeret ved en redeeftersøgning.

Kolonierne var især koncentreret til følgende tre områder (*Figur 7*).

- A: Satsissunguit
- B: Umiarsuit Inaat
- C: Satsissut.



Figur 7. Til venstre: Delområder med mange koncentrationer af kolonier af ederfugle. Den røde linje viser placeringen af den indenskærs sejlroute nord for Nuuk.



Figur 8. Til højre: Fordelingen af 2230 rastende, ikke ynglende ederfugle.

De største kolonier var alle lokaliserede på mindre øer længst mod vest i skærgården. Kun enkelte kolonier lå nær den markerede sejlroute, og kun ganske få par blev registreret øst for sejlruten (*Figur 7*).

Den gennemsnitlige kuldstørrelse for alle 526 reder med æg var på 3,21 (variation: 2,13 - 3,98 æg/rede/koloni). Den gennemsnitlige kuldstørrelse for alle 606 registrerede reder, inklusive tomme reder med dun, var på 2,78 (variation: 0,59 - 3,98 æg/rede/koloni). De kolonier med den laveste gennemsnitlige kuldstørrelse var sammenfaldende med kolonier, hvor en stor andel af rederne var præderede. Den største koloni med 85 par, var samtidig den koloni med den største gennemsnitlige kuldstørrelse (3,98). Ser man bort fra kolonierne med en meget høj andel af præderede reder, var den gennemsnitlige kuldstørrelse 3,10 (n=496; 2,00-32,98).

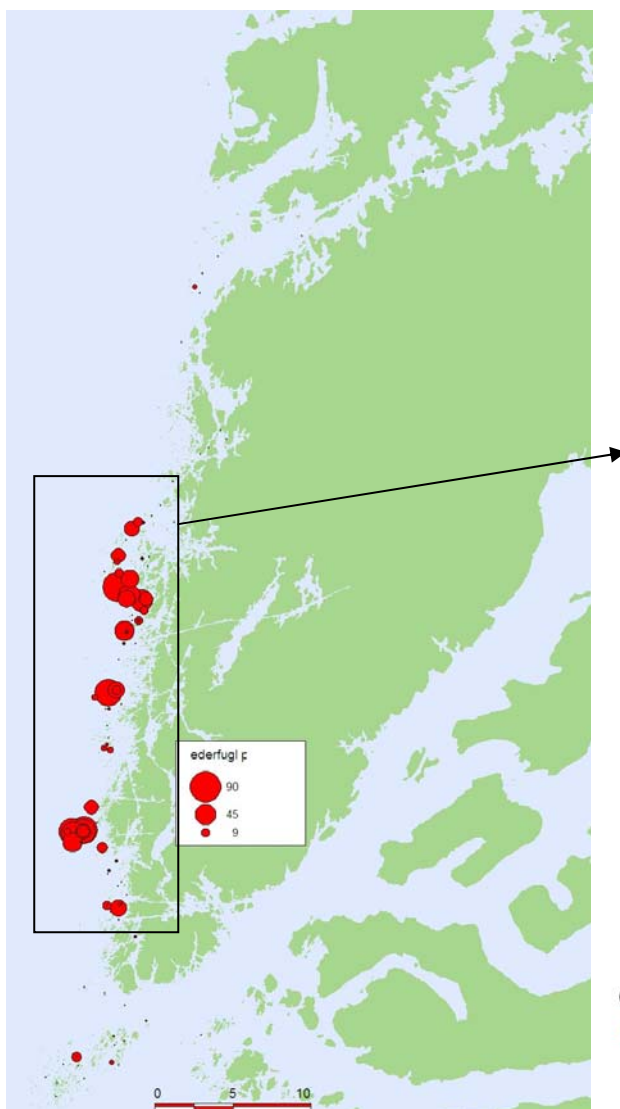


Figur 9. Hanner af ederfugle går på land sammen med hunnerne under æglægning og i rugetiden. Foto: Finn O. Christensen.

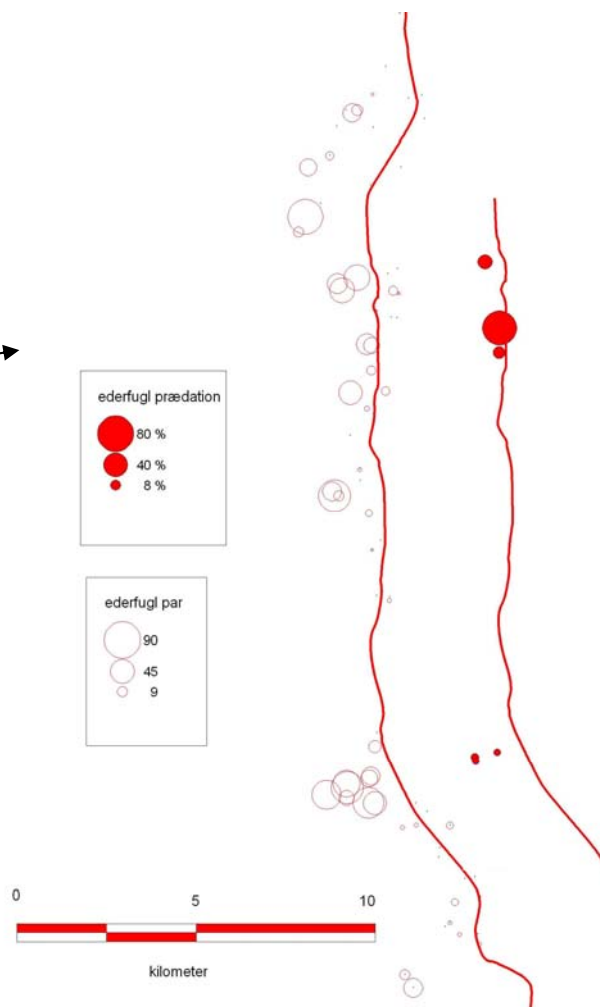
I de største kolonier var der ringe eller ingen prædation af rederne, og disse lå alle relativt langt fra den markerede sejlroute. De kolonier der havde en stor andel af præderede reder (>6 %) lå alle ret nær den markerede sejlroute (*Figur 10*). Den mest sandsynlige årsag til den høje prædationsrate her er menneskelige forstyrrelser. Ved menneskelige forstyrrelser vil hunnerne forlade reden uden først at tildække denne med redemateriale, hvilket øger risikoen for prædation fra svartbag, der forekommer som ynglefugl i de fleste af kolonierne. Dette kan ske i forbindelse med forstyrrelser, pga. landgang eller sejlads tæt på kolonierne, hvorunder hunnerne forlader rederne uden at dække dem til først. De mange helt tomme og forladte reder i de to kolonier nærmest sejlruten tyder dog på, at der kan være foretaget ulovlig indsamlings af ederfugleæg. I den ene af disse kolonier med 8 reder fandtes kun en enkelt rede med æg resten var tomme, og det kunne konstateres at der året forinden havde været mindst 25 par i kolonien bedømt ud fra forekomsten af fjordgamle reder.

Fordelingen af rastende, dvs. ikke ynglende ederfugle, i undersøgelsesområdet fremgår af *Figur 8*. Den største flok ikke ynglende ederfugle på 235 individer (heraf 210 "brune" fugle), opholdt sig ved Qaarajuttuarsuk, som udgøres af nogle småøer og skær i den nordlige del af munden af Nuup Kangerlua (Godthåbsfjord). En anden tilsvarende koncentration af rastende ederfugle fandtes i det ret snævre sejlløb øst for Illuerunnerit

(Håbets Ø). Der var ingen koncentrationer af rastende ederfugle nær de største af ynglekolonierne. Derimod rastede en væsentlig andel af ederfuglene i områder nær den markerede sejlroute, dvs. i områder med meget få eller ingen ynglende ederfugle.



Figur 10. Fordelingen af ynglende ederfugle.



Figur 11. Til venstre: Fordelingen af kolonier af ederfugl i forhold til den indenskærs sejlroute (rød linje). Til højre: Andelen af præderede reder i procent af samtlige reder i en koloni. Kolonier, hvor der ikke blev fundet præderede reder, fremgår ikke. Det ses, at kolonier med en høj andel af præderede reder ligger tæt på sejlruten.

Sammenligning med tidligere tællinger

Ederfugl yngler i små kolonier spredt langs vestkysten af Grønland (Merkel 2004). Meget store kolonier på flere hundrede par er i dag kun kendt fra Avanersuaq-området i Nordvestgrønland. Der oversommer desuden en del ikke ynglende adulte og immature ederfugle og fældende hanner **Figur 8**. Der kendes dog ikke til større koncentrationer af oversommende ederfugle fra undersøgelsesområdet (Boertmann & Mosbech 2001) (se Appendiks 1).

I forbindelse med optællinger foretaget som transektoverflyvninger af området ultimo juli 1998 og 1999 (Boertmann & Mosbech l. c.) blev undersøgelsesområdet vest for Akia vurderet som værende et særligt vigtig yngleområde for ederfugl, hvor ederfuglene yngler ret spredt og ikke i tætte kolonier. Ud fra antallet af ederfugleunger, blev det samtidig beregnet, at antallet af hunner, der havde gennemført rugning lå i størrelsesordenen mindst 700 individer.

Ungeførende hunner kan sagtens svømme mindst 25 km væk fra redepladserne for at opsøge mere beskyttede kystområder til ungerens opvækst. Da optællinger i 1998 og 1999 blev foretaget i slutningen af juli, hvor hovedparten af hunnerne var ungeførende, er det derfor rimeligt at antage, at de ungeførende hunner i en vis udstrækning havde forladt ynglekolonierne i de yderste dele af skærgården, hvor de rugende hunner er godt beskyttede mod menneskelige forstyrrelser og ræve, og søgt ind mod fastlandskysten, hvor der sandsynligvis er bedre fourageringsmuligheder og mere beskyttede forhold for ungerne (se Appendiks 1). Ved optællingen i 2009 kunne der således ikke konstateres ynglende ederfugle tæt på fastlandskysten og man må betegne yngleføremkomsten som koncentreret til bestemte områder, snarere end spredt.



Figur 12. Rede af ederfugl med fire æg. Reden fores med dun efter det første æg er lagt. Æggene dækkes til af hunnen når reden forlades uforstyrret. Under optællingen tildækkes reden for at undgå prædation af måger.

Det skal samtidig bemærkes, at der ved optællingerne i 1999 var en del ungeførende ederfugle ved Kitsissut (Kookørerne), mens der i 2009 kun blev registreret ganske få ynglende ederfugle her. Det kan skyldes, at optællingen af dette delområde, der blev foretaget den 11. og 12. juni 2009 var for tidligt, således at æglægningen i vid udstrækning endnu ikke var påbegyndt ved registreringen. Variationen i kuld størrelsen inden for området viser, at de største kolonier (>30 reder), som samtidig må antages at være de ældste og bedst etablerede, med den største andel af gamle hunner, havde en gennemsnitlig kuld størrelse på 2,88. Ved overvågningen af ederfugle i Nordvestgrønland fandtes et overordnet gen-

nemsnit for hele undersøgelsesområdet på 3,77 (Merkel 2008). Det lavere gennemsnit ved denne undersøgelse tyder på, at æglægningen endnu ikke var helt afsluttet, men et lavt gennemsnit kan også påvirkes af en stigende rekruttering af unge ynglefugle, som sædvanligvis lægger færre æg. I områder med en vækst i antallet af ynglende ederfugle, kan andelen af unge førstegangsynglende hunner være forholdsvis stor, måske i størrelsesordenen 10-25 %. I Nordvestgrønland er der fundet årlige vækstrater op til 15,6 % (Merkel 2008). Førstegangsynglende fugle påbegynder æglægning og rugning senere end erfarne ynglefugle. Hvis man antager, at bestanden i undersøgelsesområdet er i vækst, er det derfor sandsynligt, at en del af de udparrede fugle, der blev set i området og som ikke blev set på land kan have været førstegangsynglende, hvilket kan have medvirket til en underestimering af antallet af ynglefugle.

Optællingen i 2009 har omfattet mindst 90 % af de potentielle yngleøer i området. Sammenholdt med at optællingen, specielt i den sydlige del af undersøgelsesområdet, sandsynligvis blev gennemført en uge for tidligt, vurderes det, at det samlede antal ynglende ederfugle i undersøgelsesområdet har været 10-20 % større end det optalte antal par, dvs. 1.150 til 1.250 par. Det skal dog tages i betragtning, at et enkelt års optællinger ikke tager højde for, at antallet af ynglende ederfugle kan svinge meget fra år til år. Sammenholdes dette tal med bestandsvurderingen fra 1998-1999, som dækkede hovedparten af undersøgelsesområdet i 2009, tyder det på en bestandsfremgang i størrelsesordenen 40-60 % inden for de sidste 10 år. I undersøgelsesområderne i Nordvestgrønland blev der registreret en bestandsfremgang på over 170 % i perioden 2000-2007 og op til 330 % fremgang i kontrolområder. Set i forhold hertil, er der derfor formentlig tale om en forholdsvis beskeden bestandsfremgang. Det skal bemærkes, at de 47 kolonier, heraf 26 med mindst 10 par, udgør et ret lille antal, når man tager områdets meget store antal øer i betragtning. Det vurderes at området potentielt kan huse et betydeligt større antal ynglende ederfugle, end det i dag er tilfældet. I betragtning af områdets meget lange kystlinje og dets udstrakte lavvandede områder, er der formentlig et fødegrundlag for en ynglebestand, der er flere gange større end den nuværende.



Figur 13. På nogle småøer er antallet af rugende ederfugle begrænset af udstrækningen af vegetationen. Foto: Finn O. Christensen.

Øvrige arter

Der blev i alt registreret 27 arter af fugle inklusive ederfugl (Figur 31). Af disse ynglede de 17 arter i undersøgelsesområdet (Tabel 1).

Tabel 1: Oversigt over antallet af registrerede fugle og antallet af ynglepar i undersøgelsesområdet.

Dansk	Latin	Kalaallisut	Antal	Ynglepar
Rødstrubet lom	<i>Gavia stellata</i>	Qarssaaq	18	11
Islom	<i>Gavia immer</i>	Tuullik	1	0
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Oqaatsoq	35	0
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>	Canadap nerlia	51	10
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	Qeerlutoq	1	1
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>	Miteq siorartooq	4135	1052
Havlit	<i>Clangula hyemalis</i>	Alleq	23	6
Toppet skallesluger	<i>Mergus serrator</i>	Paaq	22	14
Strømand	<i>Histrionicus histrionicus</i>	Toornaviarsuk	7	0
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Nattoralik	8	2
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	Kiinaaleeraq	1	0
Jagtfalk	<i>Falco rusticolus</i>	Kissaviarsuk	7	0
Sortgrå ryle	<i>Calidris maritima</i>	Saarfaarsuk	3	3
Almindelig kjove	<i>Stercorarius parasiticus</i>	Isuunngaq	107	58
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	Naajarlutsiaq	74	50
Hvidvinget måge	<i>Larus glaucoides</i>	Naajaannaq	240	220
Gråmåge	<i>Larus hyperboreus</i>	Naajarujuusuaq	20	7
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	Naajarluk	424	179
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	-	1	0
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	Imeqqutaalaq	162	0
Alk	<i>Alca torda</i>	Apparluk	32	22
Tejst	<i>Cepphus grylle</i>	Serfaq	572	376
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>	Qilanngaq	0	0
Mallemuk	<i>Fulmarus glacialis</i>	Qaqulluk	25	0
Ravn	<i>Corvus corax</i>	Tulugaq	12	4
Snеспurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>	Qupaloraarsuk	12	7
Lapværling	<i>Calcarius lapponicus</i>	Narsarmiutaq	1	1

Rødstrubet Lom *Gavia stellata*

Der blev registreret i alt 11 par rødstrubet lom (Figur 14). Det blev vurderet, at alle iagttagne individer var ynglefugle i området. Flere gange blev lommer registreret som flyvende par. Andre gange blev de blot iagttaget som fouragerende. En enkelt rede blev fundet. Den var fuldlagt med to æg og var anlagt ved bredden af en lille sø midt i en i en koloni af sildemåger. Det vurderes at rødstrubet lom let kan overses som ynglefugl, og at den reelle ynglebestand er noget større.

Islom *Gavia immer*

Der blev registreret en enkelt islom i en fjord tæt på fastlandet. Denne vurderes at have været en ynglefugl på fourageringstogt fra en nærliggende sø.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Der blev set 35 storskarver og ingen blev vurderet at yngle i området (*Figur 15*). En flok på 25 storskarver, der rastede på en høj og utilgængelig ø, fløj op på en afstand af 800 meter. Det blev vurderet, at der ikke var tale om en ynglekoloni. Storskarver er blandt de fugle i Grønland, der har den længste flugt afstand, og de kendte ynglepladser er som regel placeret højt på utilgængelige fuglefjelde. På grund af storskarvernes skyhed vurderes ynglemulighederne på de lave øer i skærgården at være meget ringe, selvom fødegrundlaget formentlig sagtens kunne bære en ynglebestand.



Figur 14. Observationer af rødstrubet lom.



Figur 15: Observationer af storskarv.

Canadagås *Branta canadensis*

Der blev registreret i alt 51 canadagæs i undersøgelsesområdet (*Figur 19*). En enkelt flok på 20 og to flokke på 8 fugle vurderes som rastende. Det kan dreje sig om yngre, ikke ynglende fugle, idet canadagæs som regel tidligst yngler i deres andet år, og de fleste først i deres fjerde. De øvrige gæs færdedes enkeltvis eller i par og vurderes som ynglefugle og der blev optalt 10 ynglepar. En enkelt udviste afledningsadfærd, men der blev dog ikke fundet nogen rede trods eftersøgning.

Strømand *Histrionicus histrionicus*

Der blev registreret fire hanner og tre hunner på de sydligste skær ved Kitsissut (Kookørerne). På dette tidspunkt i midten af juni vil de fleste ynglefugle befinde sig nær ynglepladser ved hurtigt strømmende ferskvand i indlandet, og kun ikke ynglende fugle opholder sig i skærgården. Dette område er et vigtigt fælde- og overvintringsområde.

Havlit *Clangula hyemalis*

Havlit yngler spredt langs beskyttede kyster og søer (*Figur 20*). Der blev registreret 6 par havlitter, der lå enkeltvis i området nær fastlandet. En flok på 12 havlitter i den snævre del af Niaqunngunaq (Fiskefjord) vurderes dog at have været rastende fugle.

Toppet skallesluger *Mergus serrator*

Toppet skallesluger yngler både ved større søer og ved beskyttede kyster (*Figur 21*). Der blev registreret i alt 14 par og 22 individer fordelt spredt i hele området..



Figur 16. Flere yngre havørne oversomrede i skærgården.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Der blev registreret 8 individer af havørne. En adult fugl blev set nær en forladt rede ved Kitsissut (Kookøerne), og der kan have været et ynglepar et andet sted på øen, og en adult fugl blev set på en utilgængelig klippeø midt i Niaqunngunaq og denne vurderes også at være del af et ynglepar. De øvrige var immature fugle der opholdt sig i områder med gode fourageringsmuligheder (*Figur 16*). Det er sandsynligt, at der yngler flere par umiddelbart øst for undersøgelsesområdet på de lidt større øer, hvor det er muligt at finde godt beskyttede redepladser.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

En enkelt immatur vandrefalk blev set i sammen med en jagtfalk ved Kitsissut (Kookøerne).

Jagtfalk *Falco rusticolus*

Der blev set i alt 7 jagtfalke spredt over hele området. Det drejede sig i alle tilfælde om immature fugle, der i den ydre del af skærgården finder gode fourageringsmuligheder.

Sortgrå ryle *Calidris maritima*

I forbindelse med landgang blev der registreret 3 formodede yngleforekomster af sortgrå ryle. Den ene fugl udviste tydelig afledningsadfærd.

Sortgrå ryle yngler normalt i spredt hedeagtig vegetation i indlandet. Området i skærgården er formentlig et meget vigtigt overvintringsområde for sortgrå ryle, og der kan derfor også have været tale om over-somrende individer.

Almindelig kjove *Stercorarius parasiticus*

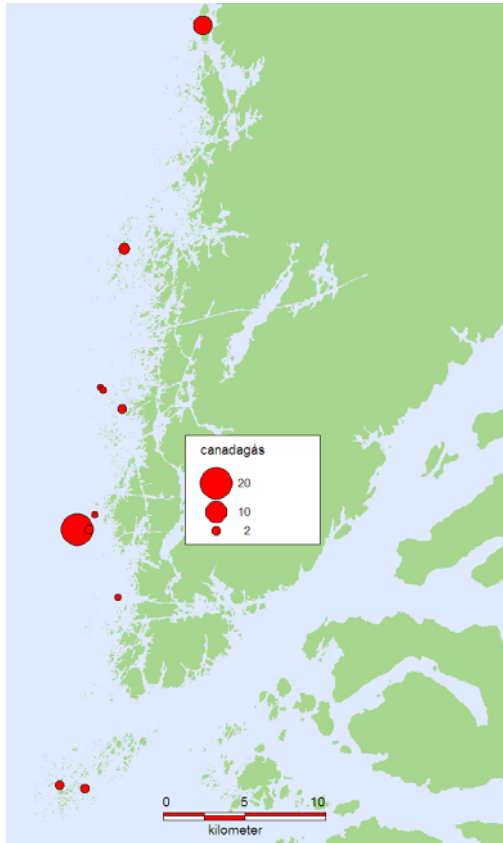
Der blev registreret i alt 107 individer og 58 par almindelig kjove (*Figur 22*). Kjoerne yngler spredt i skærgården, men mest koncentreret i den centrale del. De yngler enkeltvis på mindre øer, eventuelt to par på lidt større øer. Nogle par findes også på mindre øer nær fastlandet. Der blev i flere tilfælde fundet reder og i de fleste tilfælde blev begge mager registreret, den ene som rugende. Almindelig kjove anbringer som regel reden på toppen af en ø, og er derfor forholdsvis nem at registrere som ynglefugl, selv på større afstand (*Figur 17*). I havfugledatabasen er der fra tidligere optællinger oplysninger om op til 11 par fra området.



Figur 17. Almindelig kjove yngler enkeltvis på øerne i skærgården. De forekommer i en lys og mørk fase, som det ses i dette par.



Figur 18. Svartbagen er en vidt udbredt ynglefugl i skærgården, og yngler enkelte steder i småkolonier. Der yngler meget ofte svartbag sammen med ederfugle.



Figur 19. Observationer af Canadagås.



Figur 20. Observationer af havlit.



Figur 21. Observationer af toppet skallesluger.



Figur 22. Observationer af almindelig kjove.

Sildemåge *Larus fusca*

Sildemåge er først fundet som ynglefugl i Grønland i 1990, men den har siden bredt sig som ynglefugl på større dele af vestkysten (Boertmann 2008). Inden for undersøgelsesområdet forekom sildemåge ikke som ynglefugl ved et survey i 1992, men større flokke og adskillige ynglepar blev registreret i 1998 (Boertmann l.c.). Der blev ved optællingen i 2009 registreret 74 individer og 50 par fordelt på 8 kolonier. De tre største kolonier med hhv. 10, 16 og 20 par lå på større øer i den yderste del af Niaqunngunaq (Fiskefjord) (Figur 23).

Hvidvinget måge *Larus glaucoides*

Hvidvinget måge yngler udelukkende på fuglefjelde, og den forekommer derfor heller ikke som ynglefugl i skærgården (Figur 30). Der blev optalt en ynglelokalitet i Niaqunngunaq (Fiskefjord) som ikke tidligere har været optalt, men har været angivet til 1000 individer af ride eller hvidvinget måge. Her taltes 240 individer og 220 par hvidvinget måge, og der var ingen ynglende rider.

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Gråmåge er vidt udbredt som ynglefugl, men de yngede ret fåtalligt i undersøgelsesområdet (Figur 24). Der blev registreret 20 individer og 7 par. På Kitsissut blev der set nyklækkede unger d. 17. juni.

Svartbag *Larus marinus*

Svartbag er en hyppig og vidt udbredt ynglefugl i hele undersøgelsesområdet (Figur 25). De fleste kolonier har en størrelse på 1-3 par (Figur 18), medens der enkelte steder er kolonier på 8-12 par. Der blev registreret i alt 424 individer og 179 par svartbag i undersøgelsesområdet. Da svartbag også yngler på mindre øer nær fastlandet, og i områder, der ikke blev dækket ved denne undersøgelse, vurderes det reelle antal ynglepar i undersøgelsesområdet til ca. 250 par. På Kitsissut blev der set nyklækkede unger d. 17. juni.

Havterne *Sterna paradisaea*

Havterne er tidligere registreret med flere kolonier i området. To flokke havterner blev iagttaget, men der blev ikke fundet reder. I alt blev der set 162 havterner. Den ene lokalitet blev genbesøgt dagen efter det første besøg, og da var alle havterne væk. Tidspunktet for registrering af havterne har formentlig været for tidligt, og det vurderes at æglægningen i skærgården i 2009 først fandt sted efter den 17. juni.

Alk *Alca torda*

Der blev observeret tilsammen 32 alke på tre lokaliteter i undersøgelsesområdet (Figur 26). Den ene lokalitet er tidligere registreret i havfugledatabasen med op til 200 individer. Her blev der registreret 27 individer. Der blev set 2 individer på en lokalitet, hvor arten ikke tidligere har været registreret som ynglefugl.



Figur 23. Observationer af sildemåge.



Figur 24. Observationer af gråmåge.



Figur 25. Observationer af svartbag.



Figur 26. Observationer af alk.

Tejst *Cepphus grylle*

Tejst blev registreret i alle dele af undersøgelsesområdet (*Figur 28*). De største koncentrationer blev dog fundet i området omkring Niaqunnguaq (Fiskefjord). I alt blev der registreret 572 tejster.

Lunde *Fratercula arctica*

Der blev ikke observeret lunde i undersøgelsesområdet, selvom arten er tidligere registreret som ynglefugl på fire lokaliteter i området. Disse lokaliteter blev målrettet opsøgt i forbindelse med denne undersøgelse. På den største lokalitet (lok nr. 64.006 i havfugledatabasen) ved Satsissunnuguit blev der i 1977 og 1986 registreret 300 fugle. I 1992 blev optalt 1999 20 fugle. Da lunde ankommer til ynglepladsen i første halvdel af maj og æglægning finder sted i midten af juni, burde arten være registreret ved disse besøg på lokaliteterne. I betragtning af, at de tidligere registreringer indikerer et fald i antallet af ynglepar, kunne det tyde på, at lunderne måske helt er forsvundet fra området som ynglefugle.

Ravn *Corvus corax*

Der blev kun iagttaget i alt 12 individer af ravn i undersøgelsesområdet (*Figur 29*). Tilsammen 4 par blev registreret som ynglende på større øer eller på stejle klippesider. De øvrige individer var formentlig unge og endnu ikke yngledygtige. Ravnene vurderes på denne baggrund ikke at have nogen nævneværdig betydning som prædator på skærgårdens ynglefugle.

Snespurv *Plectrophenax nivalis* og Lapværpling *Calcarius lapponicus* var de eneste øvrige spurvefugle, der blev registreret som ynglefugle. De forekom i ringe antal på nogle af de største øer.



Figur 27. Der yngler kun få par ravne i området, og disse vurderes ikke at have nogen nævneværdig betydning som prædator på skærgårdens ynglefugle.



Figur 28. Observationer af tejst.



Figur 29. Observationer af ravn.



Figur 30. Observationer af hvidvinget måge.



Figur 31. Observationer af alle ynglefugle.

7. Anbefalinger til fremtidige optællinger

Ederfugl

Registreringen af ederfugl i 2009 har bekræftet, at området med en vurderet bestand på 1.150 til 1.250 par, er et vigtigt yngleområde for ederfugl i Sydvestgrønland. Områder, der ikke blev dækket tilstrækkeligt godt ved registreringen i 2009, bør optælles i 2010. Det drejer sig især om Kitsissut (Kookøerne), der blev optalt for tidligt i 2009, samt om et mindre område vest for Illuerunnerit (Håbets Ø).

Fremtidige optællinger i området, der har til formål at overvåge antallet af ynglende ederfugle, bør ideelt ligge i perioden 20.- 30. juni. Det vurderes, at næsten alle hannerne vil være til stede på øerne fra æglægningen påbegyndes til klækningen starter.

Det vil være af stor interesse fremover, at kunne følge antallet af ynglende ederfugle i skærgårdsområdet vest for Akia. Dels tyder historiske data på, at antallet af ynglende ederfugle i Sydvestgrønland tidligere har været langt større end nu, dels tyder denne undersøgelse på, at bestanden er i moderat vækst, samtidig med at områdets potentiale som yngleområde for ederfugl formentlig er meget stort, således at der er basis for en yderligere vækst i antallet af ederfugle.



Figur 32. Det er kun hunnen af ederfugl, der ruger i ca. 25 dage.

Da kolonierne af ederfugle er klumpet fordelt i området, er det muligt at koncentrere en overvågningsindsats til tre til fire områder. Optællinger bør udføres af mindst 3 personer, både af sikkerhedsmæssige og praktiske årsager. Det skyldes, at færdsel i området og landgang ved kolonierne kun kan ske fra gummibåd, og det forudsætter at man har et større fartøj som udgangspunkt for at nå til områderne. Hvert af områderne kan registreres på under en dag.

Det kan anbefales, at der sker en tilsvarende kortlægning af ederfuglekolonier på øerne syd for Nuup Kangerlua (Godthåbsfjord) mod syd til Kangerluarsussuaq (Grædefjord), for derved at få et bedre grundlag for en overvågning af antallet af ynglende ederfugle i Sydvestgrønland. Ved at inddrage området syd for Nuuk i en overvågning vil det være muligt at lokalisere yderligere egnede lokaliteter til en lokalbaseret overvågning. Dertil kommer, at området er overkommeligt at dække med udgangspunkt i Nuuk.

Inden der tages yderligere skridt til en lokalbaseret overvågning nord for Nuuk, anbefales det, at optælle de områder, der ikke blev besøgt i 2009. Samtidig anbefales det at genoptælle nogle af områderne fra 2009 for at få et indtryk af dynamikken i området - i hvilken udstrækning yngler fuglene på de samme øer og hvor meget varierer de i antal. Dette er væsentligt for at kunne udarbejde et robust overvågningsprogram.

Når et lokalbaseret overvågningsprogram er etableret, helst med årlige optællinger af ederfugle, anbefales det, at Grønlands Naturinstitut med jævne mellemrum fører tilsyn med området og overvågningen, eksempelvis hver femte år. Dette skal sikre en tæt dialog mellem de lokale optællere og Grønlands Naturinstitut.



Figur 33. Der blev observeret få ynglende alke, men der blev ikke observeret lunder, selvom arten tidligere er registreret som ynglefugl i skærgården.

Øvrige arter

Det viste sig, at det i 2009 var for tidligt at registrere ynglende havterne inden den 17. juni. Det er sandsynligt, at havterne påbegynder æglægning sent og først vil kunne optælles efter den 30. juni. Det vil derfor ikke være muligt at optælle havterne inden for dette program.

Det anbefales at Grønlands Naturinstitut gennemfører en regelmæssig overvågning af de øvrige arter i området. Det kan med fordel ske ca. hver femte år og kombineres med, at Grønlands Naturinstitut fører tilsyn med et lokalbaseret overvågningsprogram for ederfugl.

8. Litteratur

- Blicher, M. E., Rasmussen, L.M., Sejr, M. S., Merkel, F. R. & Rysgaard, S. (in prep.). Evidence for strong trophic coupling between macrozoobenthos and wintering eiders (*Somateria spp.*) in a shallow sub-Arctic sound.
- Boertmann, D. 2007. Grønlands Rødliste. DMU. Grønlands Hjemmestyre. 152 s.
- Boertmann, D. 2008. The Lesser Black-backed Gull, *Larus fuscus*, in Greenland. *Arctic*. 61: 129-133.
- Boertmann, D. & Mosbech, A., Falk, K. & Kampp, K. 1996. Seabird colonies in western Greenland, (60° - 79° 30'N. lat). National Environmental Research Institute, Denmark. 148 p. NERI Technical Report No. 170). 148s.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 2001. Important summer concentrations of sea ducks in West Greenland. An input to oil spill sensitivity mapping. - National Environmental Research Institute, Denmark, NERI Technical Report no. 345: 1-48.
- K. Falk, K. Kampp, D. Boertmann og A. Mosbech 2001. Database over Grønlands havfuglekolonier. DMU Arktisk Miljø og Ornis Consult.
- Lyngs, P. 2003. Migration and winter ranges of birds in Greenland - an analysis of ringing recoveries. *Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift* 97: 1-167.
- Merkel, F.R. 2008. Bestandsstatus for ederfuglen i Ilulissat, Uummannaq og Upernavik kommuner, 2001 - 2007. Resultater fra overvågning gennemført af lokale optællere i samarbejde med Grønlands Naturinstitut. Teknisk rapport nr. 73, Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut. 36 s.
- Merkel, F.R. 2004. Evidence of population decline in Common Eiders breeding in western Greenland. *Arctic* 57: 27-36.
- Merkel, F.R. and Nielsen, S.S. 2002. Langsigtet overvågningsprogram for ederfuglen i Ilulissat, Uummannaq og Upernavik Kommuner - vejledning og baggrund. Grønlands Naturinstitut, Pinngortitaleriffik, Nuuk, Teknisk rapport nr. 44. 33s.



Figur 34. Niaqunngunaq (Fiskefjord) er en smal og meget strømfyldt fjord og er ca. 55 km dyb.

Appendiks 1

Sammenligning med tidligere optælling.

Fordelingen af ungeførende hunner og unger af ederfugl ved transektopmålinger fra fly ult. juli 1998 og 1999 (efter Boertmann og Mosbech 2001). De ungeførende ederfugle fører ungerne fra yngleørerne i den yderste del af skærgården til mere beskyttede områder nær fastlandet.

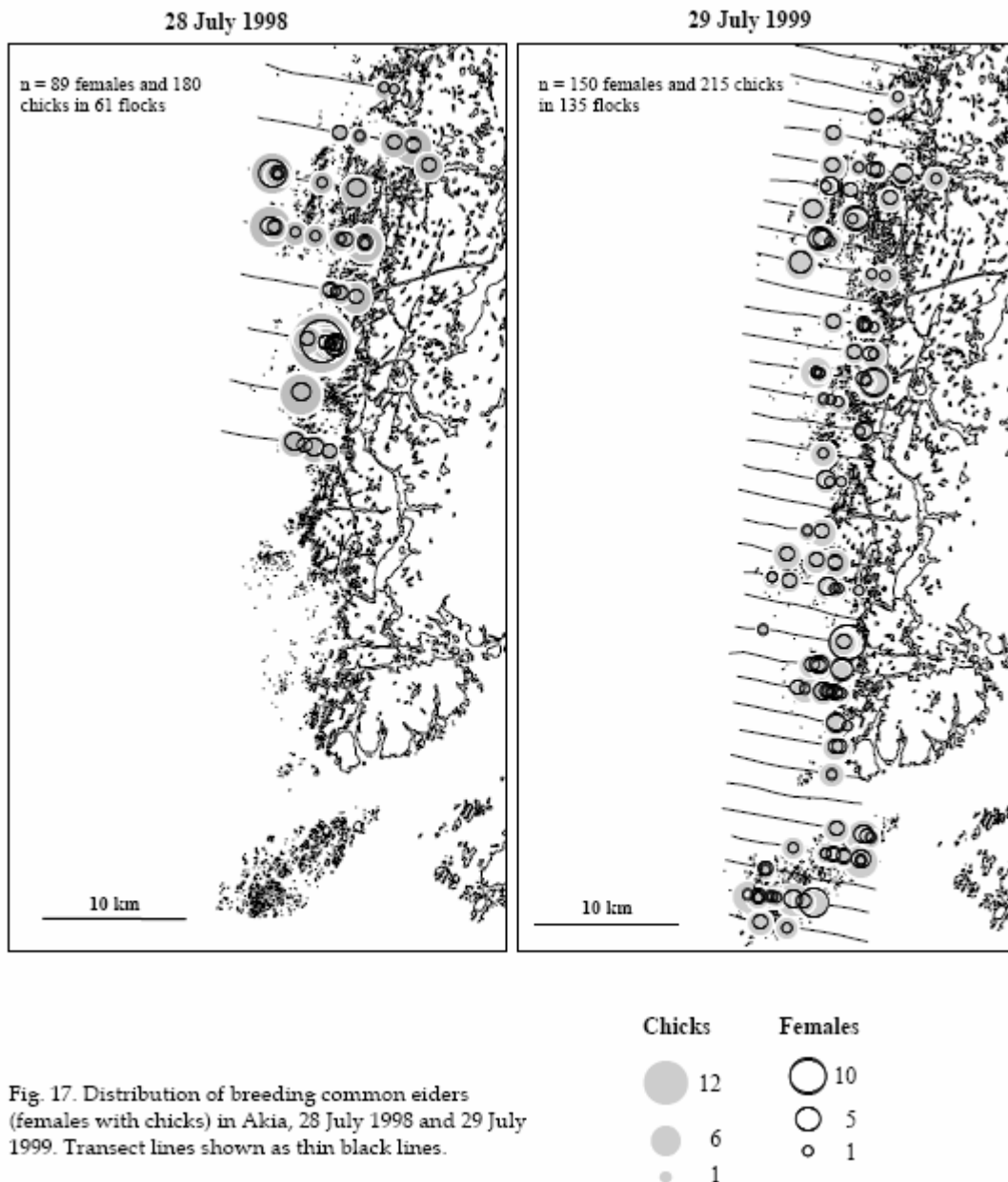


Fig. 17. Distribution of breeding common eiders (females with chicks) in Akia, 28 July 1998 and 29 July 1999. Transect lines shown as thin black lines.